

УДК 811.112.2'373.7'255

Хибна атрибутивність німецькомовних ептонімів: причини виникнення і різновиди

Онщенко Н. А.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології і перекладу, заст. декана з наукової роботи факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;
e-mail: naonishc77@gmail.com; ORCID: 0000-0002-9387-4991;
Google Scholar: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=kUoMYCgAAAAAJ&hl=ru>;
Research Gate: https://www.researchgate.net/profile/Nataliia_Onishchenko;
(Харків)

Статтю присвячено виокремленню і висвітленню феномена хибної атрибутивності як якості, властивій ептонімам німецької мови. Ептоніми визначаються як цитати, що набули стійкості і підлягають дериваційним процесам, однак наявність у них автора усвідомлюється мовцями. Під хибною атрибутивністю розуміється характеристика тексту ептоніму, зумовлена його співвіднесеністю з концептом ХИБНИЙ АВТОР у мовній свідомості – уявленням мовців про відому певній лінгвокультурній спільноті особу, яка з причин комунікативного та соціокультурного характеру заміщає собою постать реального автора вислову.

Розгляду причин хибної атрибутивності в статті передують аналіз історичної динаміки розвитку усвідомлюваного мовцями зв'язку між автором і текстом. Установлено, що певна «відірваність» автора від тексту як у епохи до Нового часу, так і в сучасному світі може розглядатися як підґрунтя для виникнення хибної атрибутивності ептонімів.

Наведено модель ідентифікації ептоніму мовцем – впізнання цитати як такої і співвіднесення її з автором. Апеляція до концепту АВТОР відбувається за посередництва концептів АВТОРИТЕТ, <ПРЕЦЕДЕНТНИЙ ТЕКСТ>, які існують у певному соціо- та лінгвокультурному просторі.

Здійснено спробу угруповання причин хибної атрибутивності ептонімів за особливостями ініціатора хибної атрибуції. Виділено групи паремійних та ептонімічних причин. Перші мають надіндивідуальний характер (більша відомість хибного автора, ніж справжнього; наявність у ептонімі вербалізацій ключових концептів творчості хибного автора, його ключових слів; фікційні цитати). Другі пов'язані з інтендованим приписуванням цитати одним автором іншому, як правило з цензурних міркувань. Такі цитати можуть бути як одно-, так і багатоатрибутивними. Іншою причиною є створення ініціатором хибної атрибуції лудичного ефекту.

Наявність у ептонімів ознаки хибної атрибутивності є свідченням їх схильності до дериваційних процесів і подальшої фразеологізації.

Ключові слова: автор, ептонім, ініціатор хибної атрибуції, концепт, паремійний, прецедентний текст, хибна атрибутивність, цитата

Онщенко Н. А. Ложная атрибутивность немецкоязычных эпонимов: причины возникновения и виды. Статья посвящена выделению и освещению феномена ложной атрибутивности как качества, присущего эпонимам немецкого языка. Эпонимы определяются как цитаты, приобретшие устойчивость и подвергающиеся деривационным процессам, однако наличие у них автора осознается говорящими. Под ложной атрибутивностью понимается характеристика текста эпонима, обусловленная его соотносительностью с концептом ЛОЖНЫЙ АВТОР в языковом сознании – представлении говорящих об известной определенной лингвокультурному сообществу личности, которая ввиду причин коммуникативного и социокультурного характера замещает собой фигуру реального автора высказывания.

Рассмотрению причин ложной атрибутивности в статье предшествует анализ исторической динамики развития осознаваемой говорящими связи между автором и текстом. Установлено, что некая «оторванность» автора от текста как в эпохи до Нового времени, так и в современном мире может рассматриваться как основание для возникновения ложной атрибутивности эпонимов.

Представлена модель идентификации эпонима говорящим – опознание цитаты как таковой и соотношения ее с автором. Апеляция к концепту АВТОР происходит при посредничестве концептов АВТОРИТЕТ, <ПРЕЦЕДЕНТНЫЙ ТЕКСТ>.

существующих в определенном социо- и лингвокультурном пространстве.

Предпринята попытка группировки причин ложной атрибутивности эпонимов по особенностям инициатора ложной атрибуции. Выделены группы паремийных и эпонимических причин. Первые имеют надывидуальный характер (более широкая известность ложного автора по сравнению с истинным, наличие в эпониме вербализаций ключевых концептов творчества ложного автора, его ключевых слов; цитаты-фикции). Вторые связаны с интендированным приписыванием цитаты одним автором другому, как правило по цензурным соображениям. Такие цитаты могут быть как одно-, так и полиатрибутивными. Еще одной причиной является создание инициатором ложной атрибуции лудического эффекта.

Наличие у эпонимов признаков ложной атрибутивности является свидетельством их склонности к деривационным процессам и последующей фразеологизации.

Ключевые слова: автор, инициатор ложной атрибуции, ложная атрибутивность, концепт, паремийный, прецедентный текст, цитата, эпоним.

Onishchenko N. False attribution of eponyms in German: causes and types. The article highlights the phenomenon of false attributiveness as a inherent quality of the eponyms in German. Eponyms are defined as citations which acquired the status of fixed units overtime and are subject to derivative processes, but they also presuppose awareness of the authorship by the communicants. False attribution refers to the characteristics of the eponymical text due to its correlation with the concept of FALSE AUTHOR in the linguistic consciousness; this concept means a speaker's mental representation of a person known to a particular linguocultural community that replaces the figure of the real author of the statement for some communicative and sociocultural reasons.

Firstly the article provides the analysis of the historical dynamics of the connection between the author and the text which the speakers are aware of, followed by the consideration of the factors that cause the false attribution. It has been established that a certain "isolation" of the author from the text both in the era before the New Age and in the modern world can be considered as the basis for the false attributiveness of eponyms.

The paper presents a model for the identification of the eponym by the speakers: the identification of a statement as a quote and its correlation with the author. An appeal to the concept AUTHOR is mediated by such concepts as AUTHORITY, <PRECEDENT TEXT> existing in a particular socio-linguistic and cultural space.

The paper describes an attempt to classify the causes of false attribution of the eponyms according to the characteristics of its initiator. The causes are divided into paremiic and eponymic ones. The paremiic ones are supra-individual (the false author is better known the true one, the eponym verbalizes the key concepts of the false author's texts, his keywords; fictional quotation). The eponymic ones are connected with the ascribed attribution of a quote by one author to another, usually for censorship reasons. Such quotes can be either single- or multi-distributive. Another reason is: the initiator of false attribution wants to provide a ludic effect.

The features of false attribution in the eponyms are suggested as an evidence of their tendency to derivational processes and further transformation into phraseological units.

Key words: author, concept, eponym, initiator of false attribution, false attributiveness, paremiic, precedent text, quotation.

1. Вступ

Проблема автора і авторства вирішується різними науками з актуалізацією різних аспектів феномена авторства. Як суб'єкт авторського права він досліджується в юриспруденції в аспекті регулювання прав автора на текст у ширшому сенсі (Є. В. Ананьєва, С. В. Бондаренко, М. В. Венецька, Л. Лессіг, Дж Сазерленд); у текстології і джерелознавстві – з позицій автентичності тексту як продукту певного автора (Д.С. Лихачов); у герменевтиці – з точки зору інтерпретації авторського тексту (Г. Гадамер); у філософії та культурології постмодернізму (А. Бергсон, Ж. Делез, М. Гайдеггер); у стилістиці та лінгвістиці тексту постать автора формується сукупністю рис унікального ідіостилю та ідіодискурсу (І. В. Арнольд, В. А. Кухаренко, З. Я. Тураєва).

Наразі автор є однією з найдинамічніших та найважливіших фігур сучасної культури, у тому числі мовної та мовленнєвої. Зміни у ролі автора як адресанта тексту, «перемикача» кодів, ініціалізатора фонових знань адресата роблять **актуальним** дослідження типів зв'язку між автором тексту і частиною тексту (цитатою), яка може функціонувати в лінгвокультурі окремо від тексту-джерела.

Незважаючи на відносну вивченість феномену цитат як мікротекстів (Л. П. Дядечко, І. П. Іванова, В. В. Рижкова, В. О. Самохіна, Т. А. Смоляна, С. С. Шкварчук), проблема співвіднесеності тексту та його автора майже завжди лишалася поза увагою, насамперед через необхідність виходу за межі суто лінгвальних характеристик тексту.

Метою представленої роботи є встановлення динаміки постаті автора відносно тексту епоніму і опис феномена хибного авторства (атрибутивності). Для цього було виконано такі **завдання**: 1) аналіз історичних змін у соціокультурному сприйнятті фігури автора; 2) моделювання концептуальних зв'язків між епонімом (авторською цитатою, що функціонує самостійно), автором (хибним автором), прецедентним текстом, соціокультурним контекстом; 3) класифікація причин виникнення хибного авторства, формулювання типових моделей приписування епоніму іншому автору.

2. Епонімія та причини її хибної атрибуції.

Епоніми (термін, запропонований Л.П. Дядечко для відмежування від нестійких цитат таких виразів, що співвідносяться з певним автором і здатні до дериваційних процесів [3, с. 140-141]) – не обов'яз-

ково німецькомовного походження, але такі, що широко вживані в комунікації німецькою мовою – становлять **об'єкт** нашого дослідження. Вони вивчаються на **предмет** їх концептуальних зв'язків з власним автором (або хибним автором) під впливом контекстуальних чинників. **Матеріал** дослідження становлять понад 300 німецькомовних ептонімів, що демонструють такий зв'язок з хибним автором. Алгоритм дослідження складався з: 1) виокремлення з онлайн-збірок афоризмів та крилатих висловів **методом** суцільної вибірки ептонімів з невизначеним/спірним/подвійним авторством; 2) **методом** «фразеологічної ідентифікації» (Л.П. Дядечко) встановлено ептонімічність кожного виразу; 3) верифікація кожного ептоніму на предмет рекурентності в німецькомовній онлайн-публіцистиці (газети, журнали, блоги та ін.); 4) встановлення **методом** етимологічного аналізу справжнього автора; 5) виявлення позалінгвальних причин хибної атрибутивності **методом** історичного аналізу; 6) опис різновидів хибної атрибутивності шляхом моделювання зв'язків між концептами ептоніму, автора, хибного автора, тексту-джерела і ширшого контексту.

2.1. Історична динаміка категорії авторства

Існування поняття авторства неможливе без переломлення через поняття «особистість». Власне історія поняття «особистість» починається лише в Новий час. До цього періоду в європейських мовах навіть не вживалися слова «індивідуальність», «особистість» для позначення ідеальних, регулятивних координат. Середньовічна «персона» з такої точки зору не відповідає поняттю «особистість», оскільки їй не притаманні необхідні свободи особистості – свобода духовного вибору, соціальної поведінки, життєвого шляху [9, с. 102]. «Персона» не може бути авторитетом, на який варто посилалися. Такими виступали в основному постаті канонічних текстів. У німецькомовних текстах епохи Середньовіччя так зване «відчуття авторства» помітно завдяки такій самохарактеристиці автора, як причетність до імені. До середини XIII ст. ім'я автора, як правило, відсутнє, якщо говорити про твори латиною [там само, с. 103]. Ті, що писали тексти, частково реалізували своє «авторське право» як передавач божественної мудрості. Важко казати про їхню роль посередника між «істинним автором» і читачем, оскільки до Нового часу в європейській культурі фактично не було поняття читача в сучасному сенсі. Лише з винаходом Йоганнеса Гуттенберга зникли технічні обставини, що породжували анонімність [4, с. 235-237].

Літератури Новітнього часу вирізняються розвитком авторської самосвідомості, яка визначається категорією авторської відповідальності за те, що він каже своїм твором [10, с. 130]. Це може вважатися важливим поворотом після століть панування відокремленості тексту від його автора. З появою

течій формалізму, школи «нового критицизму», постструктуралізму, авторський простір відвойовує читач. При цьому порушується як концепт АВТОРА, так і уявлення про цілісність тексту. Виникає нескінченна кількість текстів, конструйованих окремими читачами. Акцент у ставленні до авторства зсувається до дискурсивно-текстологічних практик, а індивідуальне авторство стає пережитком парадигмальних настанов філософської класики та модерна [11, с. 14]. Межа між автором і читачем стирається, фігура автора відходить на задній план. Маніфестом такої концепції стає проголошена Р. Бартом «смерть автора», яка знайшла відгук у декількох сучасних підходах до тексту та дискурсу. Так, у межах лінгвосинергетики автора тексту фактично позбавляється головної ролі у формуванні дискурсу, він є «знаряддям атракторів та репелерів цього дискурсу, як виникли до автора та незалежно від нього» [6, с. 29].

Своєрідним обмеженням, що запобігає повній інвеляції АВТОРА, виступає категорія авторитетності автора. На думку М.М. Бахтіна, «автор є авторитетним і необхідним для читача, котрий ставиться до нього не як до особи, не як до іншої людини, не як до героя, не як до визначеності буття, а як до *принципу*, якому слідує» (курсив автора – [1, с. 179]).

У сучасній європейській культурі проблема авторства концентрується в сфері конфлікту новітніх ЗМІ з правами авторів з однієї сторони, і конфлікту потреб автора і користувача з другої [11, с.10-11]. Відносна доступність інформації різних типів зробила авторський текст доступним для «споживання» анонімною масою без урахування волі і згоди автора, що має результатом відчуження результатів творчої діяльності від їх авторів. У зв'язку з появою інституту прав власності змінилися уявлення про творчість, текст, автора та читача в цілому. Зокрема, саме поняття «текст» давно перестало «означати набір літер, особистість автора починає втрачатися за нескінченим частоколом аудіо-візуальних образів» [2].

Як бачимо, поняття авторства зазнало впродовж свого розвитку як еволюційних, так і інволюційних процесів, що, на думку І.С. Шевченко [12, с. 136-137] є ознакою історичних змін лінгвокультурних концептів, до яких, безперечно, належить концепт АВТОР.

2.2. Ідентифікація ептоніму та хибна атрибуція

Ідентифікація ептоніму досягає максимальної глибини при вірному співвіднесенні цитати з її автором (модель А на Рис. 1) і актуалізації фонових знань адресата про ідейно-художній світ автора (концепт твору, з якого походить цитата або/та інших творів автора – на Рис. 1 – <ПРЕЦЕДЕНТНИЙ ТЕКСТ-1>, див також [5, сс. 199, 209]). Така ідентифікація сприяє максимальній реалізації інтенцій – інтенції автора тексту-джерела і адресанта тексту-приймача.

Якщо зв'язок між ептонімом та концептом АВТОР з певних причин втрачено, порожнє місце в конвенціональному ланцюжку «цитата→автор→текст (включений в контекст)» може зайняти концепт ХИБНИЙ АВТОР (модель В), який, відповідно, виводить ептонім на зв'язок з простором <ПРЕЦЕДЕНТНИЙ ТЕКСТ-2>, асоційований з по-статтю хибного автора та його соціокультурним контекстом. Зв'язок з конкретним хибним автором може й не виникнути, але ептонімічність цитати (усвідомлення наявності автора) зумовлює кореляцію вислову з концептуальним утворенням гіперрівня АВТОРИТЕТ («це сказав хтось з великих»), що характерно для «цитат з розширеною атрибуцією» [7, с. 64]. Схема «цитата→автор→текст» не є абсолютно лінійною, адже ідентифікація тексту адресатом може передувати впізнанню автора тексту (пунктирна лінія на Рис. 1) і також не виключає хибної ідентифікації.

Хибна ідентифікація (атрибуція цитати) не є явищем випадковим. Відрив цитати від справжнього автора може бути ознакою процесів ептонімізації – набуття цитатами фразеологічних рис. Як пише В.О. Самохіна, «відрив» цитати від її автора сприяє ініціалізації процесів фольклоризації і є ознакою креативності процесів, що ведуть до створення нових текстів [8, с. 48]. Так, у дослідженні Г. Крігхофера, присвяченому хибній атрибутивності цитат, наводиться перелік з 199 імен видатних особистостей, котрим приписуються чужі цитати, або їхні власні цитати набувають суттєвих змін [15]. У нашому дослідженні ептоніми з хибною атрибу-

тивністю угруповано не за їхнім авторством, а за природою ініціатора хибної атрибуції (ІХА). За цим критерієм причини можна умовно поділити на дві категорії – паремійні та ептонімічні.

2.2.1. Паремійні причини пов'язані зі стихійністю виникнення, відзначаються своїм соціокультурним, надіндивідуальним характером. Конкретний ІХА або невідомий, або неінтенційний. Для німецькомовних цитат виділяються чотири підгрупи паремійних причин:

1) Більша відомість хибного автора, ніж справжнього, в певній лінгвокультурі.

(1) *Am Ende wird alles gut. Und wenn es nicht gut wird, ist es noch nicht das Ende.* /*Oscar Wilde/ (у німецьких збірках афоризмів часто зустрічається примітка *angeblich*)

Ця цитата приписується в англomовних публікаціях (насамперед у віртуальному просторі) частіше Оскару Вайлду (починаючи з 2003 року), рідше Джону Леннону (з 2008 року), або навіть кваліфікується як східна мудрість. Але вперше цю цитату зафіксовано 1991 року португальською мовою за авторством бразильського письменника Фернандо Сабіно (дата першої публікація джерела невідома) [15]. На німецькомовному лінгвопросторі цей письменник відносно невідомий, а отже не може виступати прецедентною особистістю, «авторитетом» при цитуванні в аргументативному дискурсі.

2) Відповідність змісту цитати стереотипним уявленням про її несправжнього автора.

(2) *Die Augen sind der Spiegel der Seele* /*Leo Tolstoi, *Paulo Coelho, Cicero/

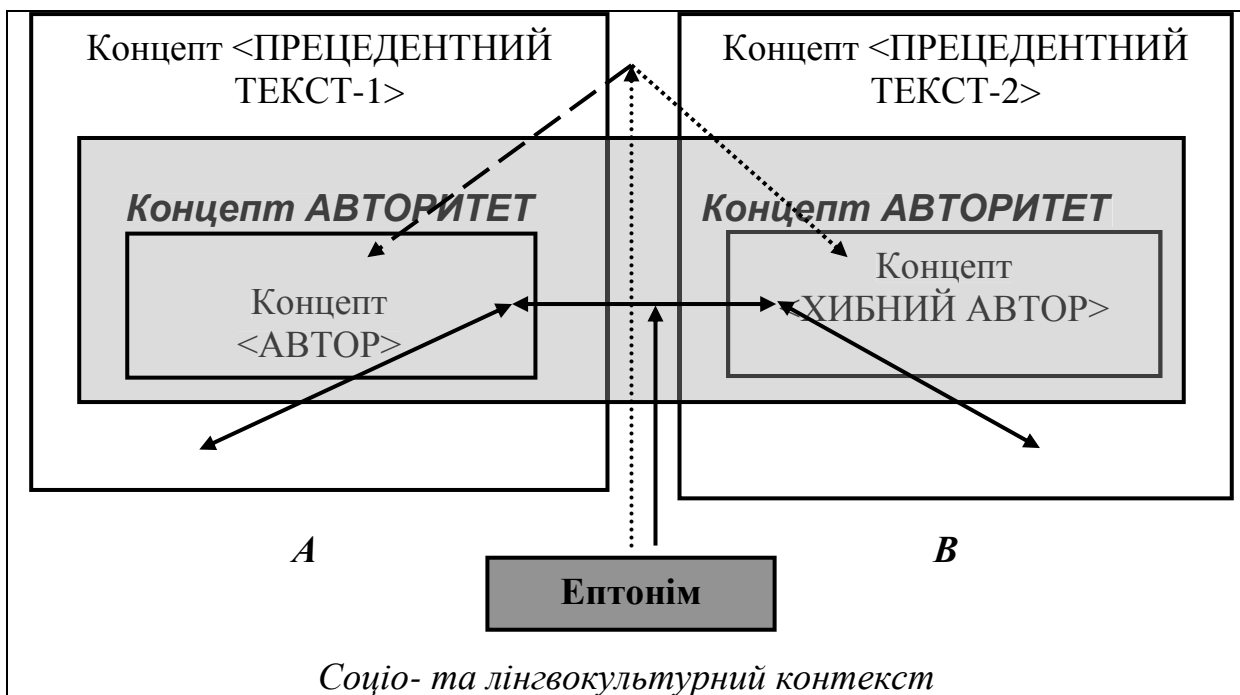

Рис. 1. Механізм встановлення зв'язку між ептонімом та його автором/хибним автором

У російськомовному культурному просторі вираз «очі є дзеркалом душі» насамперед асоціюється з автором «Війни та миру», на що вказують навіть пошукові системи в Інтернеті, хоча такого речення не знайдемо у жодному творі Лева Толстого. У німецько- та англійськомовному Інтернет-просторі ця цитата приписується, однак, Пауло Коельо. Обидва варіанти можна пояснити властивим обом письменникам глибоким психологізмом у створенні характеру персонажів. Достеменно ж відомо, що римський оратор Цицерон (106-43 до н.е.) казав: «*Ut imago est animi voltus sic indices oculi*», («Обличчя – відображення душі, а очі – її вираження») [14].

3) Наявність у цитаті ключових слів, властивих та асоційованих з певним автором.

(3) *Die herrschende Geschichtsschreibung ist die Geschichtsschreibung der Herrschenden.*/*Karl Marx/

Насправді ж Карл Маркс у своєму «Маніфесті...» писав: «*Die herrschenden Ideen einer Zeit waren stets nur die Ideen der herrschenden Klasse*». Наявність у вислові лексеми *herrschend* відносно соціальної групи асоціюється з реальною цитатою Маркса і спричиняє виникнення приписуваної йому хибної цитати.

4) Ептонімізація «фікційних цитат». Єдиний підтип, де ІХА відомий, але він виступає скоріш не ініціатором, а посередником хибної атрибуції, оскільки автор фікційної цитати (як правило, письменник) не здійснює інтендоване приписування неіснуючої, вигаданої цитати прецедентній особистості, а просто «вкладає» цю цитату в уста особистості у формі персонажного мовлення.

(4) «*Wenn sie kein Brot haben, sollen sie Kuchen essen.*» (фр. оригінал «*S'ils n'ont plus de pain, qu'ils mangent de la brioche*»). Цей виріз з'явився вперше в «Confessions» Жан-Жака Руссо, автобіографічному творі, де мислитель вклав його в уста «великої принцеси». Хоча референція неточна, але такий вираз якнайкраще підходить сучасниці письменника Марії-Антуанетті, відомій і ненависній простим народом через свою прихильність до непомірних розкошів.

(5) «*Jede Köchin kann einen Staat regieren*» – наводиться навіть німецькомовними джерелами як цитата, що належить Володимиру Леніну. Але у своїй статті 1917 року лідер більшовиків дослівно писав: «*Мы не утописты. Мы знаем, что любой чернорабочий и любая кухарка не способны сейчас же вступить в управление государством*» (цит. за В.И. Ленин Полное Собрание Сочинений, том 34). Невірній інтерпретації цього яскравого образу сприяв поет Володимир Маяковський своїми рядками з поеми «Владимир Ильич Ленин»: «*Дорожка скатертью! Мы и кухарку каждую выучим управлять государством!*»

У прикладах цієї підгрупи письменник виступає непрямим ІХА.

2.2.2. Назва другої групи «ептонімічні цитати» викликана тим, що ІХА (як правило, також культур-

но-значущі, прецедентні особистості, авторитети) оформлюють вислів саме як цитату (а не персонажне мовлення, як у підгрупі 4 першої групи), приписуючи її іншій прецедентній особистості. Саме авторитетність ІХА дозволяє адресатам некритично перейняти хибну атрибуцію та закріпити її в мовленні та лінгвокультурі в цілому.

Ептонімічні цитати поділяються на одно- та багатоатрибутивні:

1) Одноатрибутивні цитати мають одну хибну атрибуцію за схемою АВТОР→ІХА. Як правило, ІХА вдається до своєї функції через цензурні або інші обмеження. Іntenцією ІХА є апеляція до авторитету автора для посилення своєї позиції:

(6) «*Russland hat zwei Probleme: Dummköpfe und schlechte Straßen*» (рос. оригінал «*В России две беды: дураки и дороги*»). Більшість джерел приписує цю фразу письменнику Миколі Гоголю, що пояснюється частим звертанням письменника до теми як доріг, так і дурнів. Однак дослівно цієї цитати немає в творах ані Гоголя, ані його сучасників. Цей ептонім з прямим посиленням на Гоголя вперше з'являється у 1980-х, в естрадному монолозі сатирика М. Задорнова «Страна героев»: «*Николай Васильевич Гоголь писал: „В России есть две беды: дороги и дураки“. Вот такое завидное постоянство мы сохраняем по сей день*». Для укорінення цього ептоніму в німецькій мові існують і паремійні причини – адже Микола Гоголь є одним з небагатьох письменників, чиє ім'я асоціюється в носіїв німецької мови з ключовими концептами виразу.

2) Багатоатрибутивні цитати мають ланцюжкові атрибуцію за схемою АВТОР→ІХА¹→ІХА²→...→ІХА^N. Як і в попередньому підтипі, ІХА здійснює свою функцію з цензурних або схожих міркувань. У будь-якому випадку іntenцією ІХА залишається апеляція до авторитету автора:

(7) «*Sollte ich einschlafen, 100 Jahre später aufwachen und sollte mich dann jemand fragen, was in Russland vorgeht, so würde meine unmittelbare Antwort „Trinken und Stehlen“ lauten*» (рос. оригінал «*Если я усну и проснусь через сто лет и меня спросят, что сейчас происходит в России я отвечу: пьют и воруют*») – німецькомовні Інтернет-джерела приписують цю цитату російському письменнику Михайлу Салтикову-Щедрину, безперечно на підставі тієї ідкої сатири, з якою ці явища представлені в його творах. Однак саме у такому формулюванні висловлення належить письменнику Михайлу Зоценку (з його «Блакитної книги»), який взяв за основу фразу зі щоденників поета Петра В'яземського. Той, у свою чергу, знов таки приписує цю фразу історичному Миколі Карамзину. Приписування остаточного варіанту Салтикову-Щедрину сталося вже наприкінці 20-го ст. бардом Олександром Розенбаумом.

Окремо слід відзначити, що «ептонімічні цитати» можуть виникати з чисто лудичних причин. Так,

герой трилогії письменника-постмодерніста М.-У. Клінга пише відомі цитати у вигляді (що показово) «стріт-арту», приписуючи їх іншим знаменитостям, обігруючи, як правило, багатозначність ключових слів або наявність декількох референтів цитати [16]: «*Heinrich, mir graut's vor dir*» /Thomas Mann/. Насправді ці слова належать героїні Гетівського «Фауста» Гретхен. Однак у сполученні з іменем хибного автора – Томаса Манна, ім'я Генріх може означати тільки його брата, також видатного письменника, а сама цитата – їхні непрості стосунки.

«*Erst das Essen, dann die Moral*» /Mc Donalds/. Теза драматурга-новатора Бертольда Брехта з п'єси «Тригрошова опера» про основи виживання людини набуває іншого звучання при атрибутивному зв'язку з назвою гіганта індустрії фастфуду.

«*Die Geschichte aller bisherigen Gesellschaften ist die Geschichte von Klassenkämpfen*» /Harry Potter/ – «класова боротьба» у Маркса перетворюється завдяки полісемії у «боротьбу класів» магічної школи Гогвартс.

«*Ich weiß, dass ich nichts weiß*» /Der Bundesnachrichtendienst/ – відомість контексту (не-

якісна робота федеральної служби новин) пояснює приписування їй відомої фрази Сократа.

Той факт, що використана Клінгом модель породила популярну Інтернет-гру [13], доводить як наявність у хибної атрибуції лудичного підґрунтя, так і активність процесів ептонімізації.

Висновки. Як показав аналіз причин хибної атрибутивності, вона може бути ініційована як окремою особистістю (з творчих бо цензурних міркувань), або низкою чинників як позалінгвального характеру (відомість/невідомість того чи іншого автора в певній лінгвоспільноті), так мовно-концептуального (збіг ключових концептів у текстах справжнього та хибного автора, ознаки їх ідіостилю, тощо). Висвітлення феномена хибної атрибутивності ептонімів робить внесок в уточненні місця ептонімів як проміжного явища між фразеологізмом та текстом. У перспективі планується дослідити гіпотетично існуючий зв'язок між хибною атрибутивністю ептонімів та їхньою схильністю до дериваційних процесів, що приводять до подальшої фразеологізації цих одиниць.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества. Издание 2-е. М. : Искусство, 1986. С. 9-191.
2. Болталин С.А. Феномен обезличенного авторства в печатных текстах современной российской журналистики Вестник Чувашского университета. 2008. № 4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/fenomen-obezlichenogo-avtorstva-v-pechatnyh-tekstah-sovremennoy-rossiyskoy-zhurnalistiki> (Дата обращения: 25.09.2019).
3. Дядечко Л.П. Крылатые слова как объект лингвистического описания: история и современность. К. : Изд-во Киев. ун-та, 2002. 293 с.
4. Маклюэн М. Галактика Гутенберга: становление человека печатающего. М. : Академический проект: Фонд «Мир», 2005. 496 с.
5. Оніщенко Н.А. Ептоніми як засіб формування комунікативної компетенції: когнітивно-дискурсивний підхід. Сучасні фундаментальні теорії та інноваційні практики навчання іноземної мови у вузі : кол. монографія / під ред. В.Г. Пасинок. Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2013. С. 191–218.
6. Пихтовникова Л.С. Лингвосинергетика: основы и очерк направлений : монография. Х. : ХНУ имени В.Н. Каразина, 2012. 180 с.
7. Самохина В.А., Рыжкова В.В. Интертекстуальность в диалогическом пространстве англоязычного художественного текста монография. Х. : Нац. аэрокосм. ун-т им Н.Е. Жуковского «Харьков. авиац. ин-т», 2017. 168 с.
8. Самохина В.А. Современная англоязычная шутка : монография. Х. : ХНУ имени В.Н. Каразина, 2008. 356 с.
9. Степанов В.В. Феномен авторства у дискурсі німецької середньовічної містичної філософії (на прикладі творчості Мехтільди Магдебурзької). Мультиверсум. Філософський альманах. К., 2008. Вип. 68. С. 102–113.
10. Текст как филологический феномен: актуальные аспекты рецепции и интерпретации / Ред. В. Сигов, Л. Трубина. Москва : МПГУ, 2018. 445 с.
11. Шаляпина А.С. Информационная культура: проблема авторства : автореферат дис. ... кандидата философских наук : 24.00.01; Ростов-на-Дону: Юж. федер. ун-т, 2011. 26 с.
12. Шевченко И.С. Концептуализация коммуникативного поведения в дискурсе. Как нарисовать портрет птицы : методология когнитивно-коммуникативного анализа языка : кол. монография / Под ред. И.С. Шевченко. Х. : ХНУ имени В.Н. Каразина, 2017. С. 106–148.
13. Das Känguru-Chroniken-Wiki. URL: https://die-kaenguru-chroniken.fandom.com/wiki/Falsch_zugeordnete_Zitate (Zuletzt aufgerufen am: 25.09.2019)
14. Fünf Zitate berühmter Russen, die falsch zugeordnet wurden. URL: <https://de.rbth.com/kultur/81100-falsche-russische-zitate> (Zuletzt aufgerufen am: 25.09.2019)
15. Kriehofer G. Falschzitate mit Belegen und Kommentaren. URL: <http://falschzitate.blogspot.com/2017/10/am-ende-wird-alles-gut-und-wenn-es.html> (Zuletzt aufgerufen am: 25.09.2019)
16. Kling M.-U. Der falsche Kalender. Dresden: Verlag Volland & Quist, 2012. 368 S.

REFERENCES

1. Bahtin, M.M. (1986) *Jestetika slovesnogo tvorcestva [Aesthetics of verbal creativity]*. 2nd ed. Moscow: Iskusstvo, 9-191. (in Russian).
2. Boltalin, S. A. (2008) Fenomen obezlichenogo avtorstva v pechatnyh tekstah sovremennoj rossijskoj zhurnalistiki [Phenomenon of impersonal authorship in printed texts of modern Russian journalis] *Vestnik Chuvashskogo universiteta [Messenger of Chuvash University]*.4. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/fenomen-obezlichenogo-avtorstva-v-pechatnyh-tekstah-sovremennoj-rossijskoj-zhurnalistiki> (Last acceded: 25.09.2019). (in Russian).
3. Dyadechko, L.P. (2002). *Krylatye slova kak ob»ekt lingvisticheskogo opisaniya: istoriya i sovremenno»t* [Winged words as an object of linguistic study: history and modernity] Kiev: Kiev Univ. Publ. (in Russian).
4. Makljuven, M. (2005) *Galaktika Gutenberga: stanovlenie cheloveka pechatajushhego [The Gutenberg Galaxy: The Formation of a Homo Printing]*. Moscow: Academic projekt: Fund «Mir» (in Russian).
5. Onishchenko, N.A. (2013). *Eptonimy` yak zasib formuvannya komunikaty`vnoyi kompetenciyi: kognity`vno-dy`skursy`vny`j pidxid [Eponyms as a means of the formation of the FL communicative competence: the cognitive-discursive approach]*. In: V.G. Pasy`nok (ed.) *Suchasni fundamental`ni teoriyi ta innovacijni prakty`ky` navchannya inozemnoyi movy` u vuzy [Modern fundamental theories and innovative practice of teaching FL at higher school]*. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National Univ. Publ., 191–218. (in Ukrainian).
6. Pihtovnikova, L.S. (2012). *Lingvosinergetika : osnovy i ocherk napravlenij [Linguosinergetics: basics and outline of directions]*. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National Univ. Publ. (in Russian).
7. Samohina, V.A., Ryzhkova V.V. (2017) *Intertekstual`nost` v dialogicheskom prostranstve anglojazychnogo hudozhestvennogo teksta [Intertextuality in the dialogue space of the English fiction text]*. Kharkiv: N.E. Zhukovski National aerospace university «Kharkov aerospace instiute» (in Russian).
8. Samohina, V.A. (2008) *Sovremennaja anglojazychnaja shutka [Modern English joke]* Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National Univ. Publ. (in Russian).
9. Shaljapina, A.S. (2011). *Informacionnaja kul`tura: problema avtorstva : Avto»ef. diss. kand. filosof. nauk [Information Culture: The Problem of Authorship. Dr. philos. sci. diss. synopsis]*. Rostov-na-Donu: South Federal University Publ. (in Russian).
10. Shevchenko, I.S. *Konceptualizacija kommunikativnogo povedenija v diskurse [Conceptualization of communicative behavior in discourse]*. In: Bondarenko, E.V., Martynjuk, A.P., Frolova, I.E. and Shevchenko, I.S. (2017). *Kak narisovat` portret pticy: metodologija kognitivno-kommunikativnogo analiza jazyka [How to paint the portrait of a bird: methodology of cognitive-communicative linguistic analysis]*. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National Univ. Publ. (in Russian).
11. Sigov, V., Trubina, L. (ed) (2018) *Tekst kak filologicheskij fenomen: aktual`nye aspekty recepcii i interpretacii [Text as a philological phenomenon: topical aspects of reception and interpretation]*. Moscow : Mocsow Pedagogical State University.
12. Stepanov, V.V. (2008). *Fenomen avtorstva u diskursi nimec`koj sredn`ovichnoj mistichnoj filosofii (na prikladi tvorčnosti Mehtil`di Magdeburz`koj) [The phenomenon of authorship in the discourse of German medieval mystical philosophy (on the example of the work of Mechtilda of Magdeburg)]*. In: *Mul`tiversum. Filoso»f`kij al`manah – Multiversum. Philosophical almanac*, Kyiv, 68, 102-113.
13. Das Känguru-Chroniken-Wiki. Zugriff unter: https://die-kaenguru-chroniken.fandom.com/wiki/Falsch_zugeordnete_Zitate (Zuletzt aufgerufen am: 25.09.2019)
14. Fünf Zitate berühmter Russen, die falsch zugeordnet wurden. Zugriff unter: <https://de.rbth.com/kultur/81100-falsche-russische-zitate> (Zuletzt aufgerufen am: 25.09.2019)
15. Krieghofer, G. Falschzitate mit Belegen und Kommentaren. Zugriff unter: <http://falschzitate.blogspot.com/2017/10/amende-wird-alles-gut-und-wenn-es.html> (Zuletzt aufgerufen am: 25.09.2019)
16. Kling, M.-U. (2012) *Der falsche Kalender*. Dresden: Verlag Voland & Quist.

СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРЕ / INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Онищенко Наталья Анатольевна – кандидат филологических наук, доцент кафедры немецкой филологии и перевода, зам. декана по научной работе факультета иностранных языков Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина, e-mail: naonishc77@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9387-4991, Google Scholar: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=kUoMYCgAAAAJ&hl=ru>, Research Gate: https://www.researchgate.net/profile/Nataliia_Onishchenko

Onishchenko Nataliia – PhD, Associate Professor at German Philology and Translation Department, Deputy Dean for Research, School of Foreign Languages of V. N. Karazin Kharkiv National University, e-mail: naonishc77@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9387-4991, Google Scholar: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=kUoMYCgAAAAJ&hl=ru>, Research Gate: https://www.researchgate.net/profile/Nataliia_Onishchenko